

JACINTO VERDAGUER

PERLES

DEL

LLIBRE D'AMIC E D'AMAT

DEN RAMON LLULL

(OBRA PÓSTUMA)

AMB UNA INTRODUCCIÓ DEN MIQUEL S. OLIVER

BARCELONA

Tip. «L'Avenç», Rambla de Catalunya, 24

1908

I

Digué l'Amic a l'Amat:
— Per lo molt que m'heu donat,
trist de mi, què us donaria? —
Digué l'Amat a l'Amic:
— Dóna-m ton cor fredolic,
que d'amor te l'ompliria.

3

Una vegada s'ajustaren
per estimar molts aimadors,
tots un mateix Amat triaren,
imant diví de llurs amors.
Tot l'Estimat quiscun tenia
en sos joiosos pensaments
i per Ell sol quiscun patia
dolços martiris i torments.

4*

L'AMIC:

— Oh rius que n baixau: ¿al cim de la serra,
desfent el camí, quan hi tornareu?

L'AMAT:

— Quan, prenent el vol, remunti a son Déu
l'home capficat al llim de la terra.

5

L'Amic a l'Estimat li deia un dia:

— Oh vós que ompliu el sol de resplendor,
ompliu mon pit d'amor. —

L'Amat li responia:

— Séns compliment d'amor
tos ulls no foren amarats de plor.

7

Li demanà a l'Amic son Estimat:

— Per lo que m'has aimat
t'hauré donada alguna recompensa?

— Sí, — respongué l'Amic, — que entre ls plaers
i les penes que m dàreu a milers
no hi trobo diferencia.

* Roser, 147. — Nota de l'autor.

8

— Dignes, amic, — digué-li l'Estimat; —
desitges tu que dobli tes langors?
— Sí, — respongué l'Amic, enamorat; —
sí, més abans doblau-me les amors.

9

Diu l'Amat a l'Aimador:
— Sabs encara què es amor?
— Si no ho sabés, vida mia,
sabria que es agonia,
martiri, pena i dolor.

12

— ¿Què apar més visible, oh amic insensat,
l'Amat en l'Amic o l'Amic en l'Amat? —
— L'Amat en l'Amic per roses i lliris
es vist, per delícies, perfums i dolçor:
l'Amic en l'Amat es vist per martiris,
treballs i dolor.

13

Plorant cercava l'Amic
qui a son Amat li diria
les penes que nit i jorn
per Ell passava i patia.
En açò trobà l'Amat

que en un llibre les llegia
les penes del seu amic
junt ab els grats que n tenia.

15

— Dignes, aucellet que refles i cantes,
¿al resguart te poses de mon Estimat
sols perquè t'abrigui de l'indiferencia
o bé en amor seva te deixi inflammat?

— I, ¿qui m fa cantar, — l'aucellet responia, —
sinó l Déu altíssim qui m té enamorat,
aquell que té sempre l'amor per sirventa
i té per ofensa no ser estimat?

16

Entre l temor i esperança
sa posada féu l'amor:
allí viu de pensaments
i d'oblit se neula i mor
les coses del cel si oblida
per los platxeris del món.

17

Els ulls i la memoria de l'Amic
escatiren fortment una vegada:
deien els ulls que l veure l'Estimat
es millor que tenir-ne recordança,

i deia la memoria que per ella
sen puja l'aigua als ulls i el cor s'inflama.

20

Vingueren de l'Amat al jutjament
plor i sospir
per quin era volgut més fortament
si ho volgués dir.

Jutjà l'Amat que ls dos del seu amor
són els rebulls,
més que ls sospirs són més aprop del cor;
el plor, dels ulls.

21

L'Amic anà a la font
ont aquell que no ama s'enamora,
i aixís que hagué begut
sentí en el cor fiblades amoroses.

L'Amat també hi anà
per fer l'amor de son amic més doble;
cresqueren les amors,
més ai! també cresqueren les congoixes.

22

Malalt sentint-se l'Amic,
de l'Amat se recordava;

qui de merit el peixia,
d'amor diví l'abeurava,
de paciència ab llençol
el cobria i el colgava,
d'humilitat el vestia
i ab veritat el metjava

23

Demanaren a l'Amic
ont era son Estimat?
— Mirau's-el aquí en el ric
palau de tot lo creat.
Mirau's-el en mos amors,
en mos llanguiments i plors.

25

Cantaven els aucells
el cantic de l'aurora;
se despertà l'Amat
qui es l'alba de la Gloria.
Els aucelletes del cel
plegaven llur salmodia,
més ai! l'Amic s'es mort
al puntejar l'aurora.

26

Un auell de grogues ales
de l'Amat cantava en l'hort.

Cantava de nit i dia
l'himne sant de ses llaors,
i l'Amic li deia: — Canta,
aucell de les ales d'or:
si no ns entenem per llengua,
entenem-nos per amor,
que les teves refilades
me parlen de l'Aimador.

27

De cercar son Estimat
l'Amic estava llaçat,
a sos ulls la són venia,
i ell sospirant l'esbargia
perquè l'Amat ni un moment
de son record fos ausent.

28

L'Amic i l'Amat
un jorn se trobaren;
l'Amat que li diu:
— No cal pas que m parlis:
fes-ho desde avui
sols ab les mirades,
que són per lo cor
les millors paraules,
i et daré de grat
allò que m demanes.

29

Desobeí l'Amic a l'Estimat,
i penedit plorava nit i dia,
fins que l'Amat moria
de l'Amic ab la vesta disfreçat
sols per tornar-li ab sa divina amor
un bé superior
del que perdut havia.

30

Enamorà l'Amat a l'Aimador
i no l plangué de sa crudel langor
perquè més i millor l'aimés encara.
L'Amic, en son torment,
trobà reveniment
al raig assoleiant-se de sa cara.

33

Va l'Amic per totes bandes
de l'Amat cercant devots:
els cerca per plans i serres,
i ai! no n troba cap en lloc.
Ell que, prenent una aixada,
se posa a obrir un gran clot
de la terra en les entranyes,
esperant ser més sortós,
ja que damunt de la terra
sols hi troba desamor.

34

— Digues, aucellet que refiles i cantes:
¿per què ab penes tantès
l'amor me combat? —

Així responia l'aucell cantador:
— Si no sostinguessis treballs per amor,
ab què estimaries a ton Estimat?

34

En el verger de l'Amat
l'aucellet cantava
la cançó del paradís,
del món oblidada.

— Auellet, bon aucellet, —
l'aimador li deia; —
¿l'Estimat ab sos amors
per què m'atormenta?

— Si no penes per amor, —
l'aucell responia, —
si no penes per l'Amat,
ab què l'aimaries?

35

Tant depressa caminava
pel camí de mes amors,

que en sa carrera deixava
els aucellets voladors.

Caiguí sobre les espines,
que prenguí per llit de flors,
pensant en les flors divines
de les eternes dolçors.

37

Entre plors i sospirs l'Amic cantava
els amorosos cants de l'Amat,
que així de vers en vers descapdellava:
— Es l'amor en el cor enamorat
més prompte que en el llamp la resplendor,
i en l'orella lo tro rodolador.
Més que en la mar l'onada gegantina,
l'aigua es corrent i viva en el plor seu,
i l'amor del sospir es més veïna
que l'albor de la tofa de la neu.

39

L'Amat matinejava
cercant a l'Estimat.
Ja n troba un bell salmaire,
li dóna l Déu-vos-guard.
— Salmaire, bon salmaire,
n'haurieu vist l'Amat?
— De quant ençà l perderes,
tu que mai l'has deixat?

— Des que mon cor l'estima
ma pensa l'ha ovirat,
puix que totes les coses
me parlen de l'Amat.

40

L'Amic a l'Estimat un jorn mirava
ab ulls de pensaments i de sospirs,
i ab ulls d'amor, de gracia i de justícia
l'Amat feia l'ullet a son amic,
i l'aucellet en el verger cantava
lo goig d'eixes mirades infinit.

41

Les claus ab que obre l'amor
de son alcaçar les portes
són daurades de gemecs,
desigs i plors i congoixes:
el lligam ab que l'Amic
a sa cintura les corda
es teixit de devoció,
conciencia i bones obres;
i els porters del palau són
justícia i misericordia.

42

Ab cops suaus d'amor i d'esperança
l'Amic truca a la porta de l'Amat.

Aquest oia ls cops ab caritat
i ab una amor que d'estimar no s cansa.
Quan sos batents la porta d'or li obria,
l'Amic entrava a fer-li companyia.

44

L'amor pur de l'Amic
viu entre dues flames:
la una es de pensament,
desigs i vives ansies;
l'altra es d'adversitats,
temors, sospirs i llagrimas.

45

Desitjava l'Amic la soletat
sols per fer companyia a son Amat;
puix, sense l seu consol,
entremig de la gent està tot sol.

46

A l'ombreta d'un arbre
molt hermós i florit
uns homens que passaven
trobaren a l'Amic.
— ¿Per què estas sol, — li deien, —
per què estas sol aquí?
— De sol jo no hi estava,
més ara bé hi estic,

puix ara só ab vosaltres
i abans ab Jesucrist.

50

L'Amic deia a l'Amor :
— La vida mia,
remei del meu dolor,
remei i malaltia,
com més Vós me goriu,
més malalt me teniu,
i el mal que m'esperona
la sanitat me dóna.

51

— Què es l'amor mia? —
deia l'Amic a l'Amat;
i l'Amat li responia:
— Ta amor es segell daurat
que impresos mostra a les gents
mos honraments.

52

En fosca presó se veia
lo pobriçó de l'Amic
lligat ab cadenes dobles,
de cap a peus mal ferit,
per amor del que tant aima
Nostre Senyor Jesucrist.

— Ont es ton Amat? — li deien
aquells que l feien morir,
i amorós ell responia:
— Mon Amat? Veus-el-aquí,
veus-el-aquí en la creixença
de mes amors sense fi
i en l'alegria que m dóna
de mos martiris en mig.

54 *

Tot pensant en qui es ma gloria,
he perdut l'enteniment;
de tant tenir-lo present
he perduda la memoria.
Resta-m sols la voluntat
per amar més a l'Amat.

55

Diu l'Estimat: — Seria meravella
que l'amor de l'Amic, falsa i girella,
s'adormís a l'amor de l'Estimat. —
Respon l'Amic: — Més meravella fóra
que l'amor de l'Amat deixés afòra
a l'Amic que a ses portes ha trucat.

* *Roser*, 145. — Nota de l'autor.

56

Un jorn pujà l cor de l'Amic
de l'Estimat a les alteses
perquè no fos privat d'amor
de nostre abim en les miseries.
El contemplà de fit a fit,
més l'Estimat li diu: — Arrera!
Has de guanyar eix gran plaer
passant més dòls sobre la terra.

57

— Dignes, orat,
quines són tes riqueses?
— De vós, oh Amat,
l'estretor i pobreses.

— Dignes, Amic,
quin es ton repòs?
— Es l'afadic
que pateixo per Vós.

61

— On començaren les teves amors?
— En les nobleses de mon Estimat.
Per ses nobleses
i ses gentileses
totes arreu les del món he deixat.

62

Si t desamava l'Amat,
digues, beneit, què faries?
— Si m desamava l'Amat
més que mai l'estimaria,
que l desamor es la mort
i l'amor seva es la vida.

64

Digué l'Amic a l'Amat
que li pagués la soldada.
L'Amat compta ls pensaments,
els enuigs, perills i llagrimas
que en els altars de l'amor
li té oferts en holocauste.
Quan tots els hagué comptats
no tanca lo compte encara:
hi afegí los goigs eterns
de l'eterna benhaurança,
i damunt dels goigs eterns
Ell mateix se li donava.

65

— Amic, digues què es
benaventurança.
— Es tribulació
per Déu soportada.

65

Li digueren a l'Amic:

— Doncs quina cosa es miseria?

— Lo satisfer sos desigs

en esta vida terrena,

puix la dolçor d'un moment

s'hi torna amargor eterna.

65

— Diques, beneitó,

què es tribulació.

— Veure la deshonra

que s fa a l'Estimat,

digne de tota honra

per l'eternitat.

66

L'Amic, enamorat,

plorós mirava i deia a la creu santa

on gemegà i morí son Estimat:

— Oh lloc que representes amor tanta,

fes-li saber les penes

que jo per Ell sofí. —

La Creu li responia:

— Eren majors les penes que patia

lo teu Amat diví

quan d'amor en mos braços se moria.

71

L'Amic, davant de les gents,
de l'Estimat se dolia,
puix ab penes i torments
la seva amor no encenia.
L'Estimat li responia:
— Són els treballs i dolors
multiplicament d'amors.

72

Per un prat uns nins corrien,
per un prat molt delitós,
entre ls arbres que verdegien
encalsant els papellons.
Com més corren per haver-los,
més en l'aire alcen el vol:
de papellons no n'agafen,
més, sí, trepitgen les flors.
L'Amic ne prenia exemple:
— Tal fan els argüidors,
que ab subtilestes inútils
volen comprendre al Senyor,
que als savis tanca la porta
i l'obra als senzills de cor.
Sols la fe veu a l'Altíssim
per les finestres d'amor.

73

— Com de parlar te desveses?

Per què estas tant concirós?

— Pensava en les boniqueses

de l'Estimat del meu cor

i en la semblança que tenen

felicitats i dolors,

que van per la terra i venen

prenent i donant amors.

76

Si s tanca l secret d'amor

dintre l pit, es una espina,

més si s divulga a la gent

dóna encara més punyida:

per ço l pobre de l'Amic

sempre pateix i sospira.

77

A sos gentils aimadors

els digué l'Amor un dia:

— Demaneu lo que vullau,

que tot vos ho donaria. —

Demanaren-li l vestit

ab que l'Amor se vestia,

demanaren-li son cor,

son cor i sa fesomia,

perquè al venir l'Estimat
rebedors els trobaria.

84 *

Cercant l'Amic a l'Amat
trobà un home que moria,
que moria sens l'amor
de Jesús i de Maria.
— Per què moriu sense amor?
— Perquè sense amor vivia.

86

De tant pensar en l'Estimat dolcissim
l'Aimador se fonia de tristesa;
li demanà per refrigeri un llibre
que conté d'una a una ses belleses,
més al llegir-ne la primera plana
se li doblaren els treballs i penes.

87

L'Amic estava malalt
d'amorosa malaltia;
lo metge que l ve a gorir
bé prou que li coneixia.
Cada remey que li fa
lo mal d'amor li creixia,

* *Idilis*, 84. — Nota de l'autor.

li creixia l mal d'amor
i al mateix temps sen goria.

88

A pler l'Amic i l'Amor
de l'Amat conversejaven,
i al veure-l de cop venir
l'Amic se desfèu en llagrimes.
L'Amor el deixà tot sol
veient que se li desmaia,
més l'Amat se li acostà
i al punt el reviscolava,
mostrant-li dintre l'espill
de la seva recordança
ses divines perfeccions
i el sol de la seva cara.

89

— Per molts camins jo vinc a vostre cor, —
a l'Estimat li deia l'Amador, —
per molts camins a Vós m'ànima vola,
vos crido per cent noms de dia i nit,
més ai! l'amor ab que m deixau ferit
l'amor es una sola.

90

S'ensenyà l'Estimat — a son Amic novell
vestit ab un saial — de drap blanc i vermell.

En un cim sen pujà — perquè l puga ovirar,
los braços extengué — perquè l puga abraçar,
i après doblà son front — perquè l pogués besar.

93.

En el cor de l'Amic l'Amat semblava
sospirs, virtuts i amors,
i aquest la sembra mistica regava
de llagrimas i plors.

El cor de son Amic l'Amat omplia
de llanguiments, tribulacions i fèl:
l'Amic se l'endolcia
ab esperança i pensaments del cel.

94

L'Amat obrí sa gran cort,
del món la més sumptuosa;
convida a comtes i ducs
a un real festí que hi dóna;
s'hi deixa caure l'Amic,
més l'Amat el posa en roda:
— Puix jo no t'he convidat,
a aquest festí què t'hi porta?
— M'hi porta l'amor que us tinc
i el desig que m'esperona
de veure'l sol d'eixos ulls
i la vostra cara hermosa,

la llum de vostre palau
i l'esclat de vostra gloria.

96

Sentint-se lluny de l'Amat,
frisós l'Amic el cercava,
i ab la llengua de l'amor
per tot arreu ne demana.
Com una perla en et fang
entre la gent el trobava
que tenien en menyspreu
sa bellesa sobirana:
— Oh Amat! — exclama l'Amic. —
Oh joiell de la meva ànima,
els agravis que se us fan
dignes són d'eterna flama!
— Eixos agravis sem fan
de lleals amics per falla,
que si com cal ne tingués
m'honra fóra ben guardada. —
Al sentir això l'Amic
venien-li ls ulls en aigua,
més l'Estimat del seu cor
en son dòl l'aconsolava
ensenyant-li de ple a ple
l'hermosura de sa cara.

97

La claror de la cambra de l'Amat

illuminà la de l'Amic un dia,
i l'escombrà de negra fosquedat
i l'omplí de plaers i d'alegria.

Perquè son Estimat hi capigués
d'una a una n tragué totes les coses,
que les més grans i hermoses,
prop de l'Amat, no li semblaren res.

99

En l'hostal de l'Amic
vingué a albergar-se l'Aimador més ric,
i el majordom li demanà l'hostatge.
Més l'Amic li digué: — Allotja-l de grat,
puix es mon Estimat,
qui ab sang fa temps comprà nostre llinatge.

100

Memoria i voluntat
pujaren la montanya de l'Amat,
tant acimada
perquè l'enteniment prenga volada
i es doblen sos amors a l'Estimat.

101

Missatge de plors,
missatge d'amors:
es son Estimat qui a l'Amic l'envia

perquè no s trencas
el dolcissim llaç
de sa companyia.

102

Desitjava l'Amic a l'Estimat,
que s'era ai! allunyat,
i per correu sos pensaments li envia,
perquè sobre les ales del desig
li n duguen un esquitx
del dolç plaer que regalat li havia.

103

L'Amat a l'Amic
donà un benefici
de plors i sospirs,
de pena i martiri.
La pena es crudel,
es llarg el suplici:
com més llargs i durs,
li són més alivi.

106

Estimat meu, vostra amor
atormentava l meu cor
fins que us vegí entre mes penes:
llavors l'amor me gorí
ab el coliri diví

de vostra hermosa presencia,
i Vós, per paga i favor,
me donàreu més amor
que duplicà ma dolença.

108

Cantava l'Amic i deia:
— Quin torment dóna l'amor,
quin torment i quina ditxa,
si s'aima l meu Aimador,
qui estima ab amor immensa
de perdurable dolçor,
pura, dolça i sense mida
sobre totes les amors!

109

Món enllà sen va l'Amic
per unes terres estranyes
on pensa que trobarà
l'Aimador de la seva ànima.
Ja n veu venir dos lleons,
ja sent son halè de flama,
ja li n ve por de la mort,
de la mort que se li atança,
i es recorda de l'Amat,
per qui viure desitjava.
Tant bon punt pensa en l'Amat
els lleons s'agenollaven
per besar-li mans i peus,

per aixugar-li les llagrimes.
Veient manyacs els lleons,
de nou en reprèn la marxa
vers on creu que trobarà
l'Aimador de la seva ànima.

110

L'Amic sen va per les planes,
per les planes i els turons,
dia i nit cercant l'eixida
de la carçre de l'amor,
on té presa la seva ànima,
sos pensaments i son cor.
Per distreure-s de sa angoixa
va cullint roses i flors.
Ja n troba un anacoreta
dormint al peu d'una font.
Li n tira una flor o dues.
— Bon dia que Déu vos dó.
L'haurieu vist entre somnis
a l'Estimat del meu cor?
— Jo no l'he vist entre somnis,
puix tant si dormo com no,
mos pensaments estan presos
en ses cadenes d'amor. —
A l'Amic això li agrada:
ja té un company de presó.
S'abracen i s'apetonen
i ploren après els dos

que d'aimadors que l'estimin
l'Amat ne tinga tant pocs.

116

A seguir son Amat l'Amic cuitava.
Per lo camí ont anava
li eixia un fer lleó
que d'un a un els viatgers desfeia
que en son cor no sentien devoció.
L'Amic passava i deia:
— Qui no tem pas a mon Amat volgut,
ha de témer arreu totes les coses
com a feres del bosc esgarrifoses.
Qui tem a Déu, de totes es temut.

118

Il·luminà l'Amor el nuvolat
que s'posa entre l'Amic i l'Estimat,
i el deixà lluminós i resplendent
com en l'alba l'estrella,
la llum en la nit bella,
lo sol en l'orient,
i pel nuvol aquell fulgurissim
parlaven *os ad os* l'home i l'Altíssim.

119

Digué l'Amat a l'Aimador:
— Quina es la nit de més fosc?

- La vostra ausència.
— Quin es el jorn de més claror?
— Vostra presència.

121

«Alegri-s mon Amat, —
l'Aimador li escrivia; —
d'Ell es ma voluntat,
seva es la vida mia.

De vostra amor mai n'isc
i encara vos anyoro;
per Vós es que jo visc,
per Vós es que jo moro.»

124

A l'Estimat del seu cor
l'Amic s'acostava un dia
sols perquè l'aconhortés
dels languiments que patia,
sols perquè aixugués sos plors
i els tornés en alegria.
Com més s'hi anava acostant,
més sospirava i languia
veient la gran deshonor
que son Amat sostenia.

125

Quina carta li escrivia
a l'Estimat l'Aimador!
Era la tinta de llagrimas,
paper i ploma d'amor.
Li deia que la creu santa
perdia ls seus seguidors,
la caritat se moria,
més ai! creixia l'error,
creixia com una xarxa
que anava a cobrir el món.

126

Amic i Amat se nuaven,
se nuaven les amors,
perquè jamai de la vida
se desjunyissin els dos.
La corda ab que les nuaven
era feta de records,
de pensaments amorosos,
de llagrimas i de plors.

128

Jesús al seu Aimador
quin vestit li regalava!
Camisa de pensaments,
cota d'amor i esperança,
mantell de tribulacions,

i en son cap una garlanda,
una garlanda en son cap
de les perles de ses llagrimes.

129

— No oblidis la meva amor, —
l'Amat deia a l'Aimador;
l'Aimador li responia:
— La vida mia,
¿com vos podria oblidar,
si no us puc ai! ignorar?

132

Deia l'Amic a la gent,
a la gent que se l'escolta:
— Qui estima a mon Estimat
oblida totes les coses;
qui les oblida per Ell,
en Ell plegades les troba.

134

L'Amic se n'oblidava
de quant ha vist sota la volta blava,
perquè damunt de les regions impures
sa voladora pensa
se pogués enfil·lar a les altures
de l'Estimat diví a la coneixença,
ansiejant empiri amunt seguir-lo,
cantar-lo eternalment i beneir-lo.

142

Quan jo n'era petitet
tant mateix m'ho afigurava
que ab ses estrelles la nit
per dormir era criada,
per dormir i reposar
dels treballs de la jornada.
No es feta, no, per dormir,
sinó per estar de guardia,
contemplant el cel hermós
damunt de la terra ubaga,
i damunt de terra i cel
l'Estimat de la meva ànima,
que en l'atzur de l'infinit
deixa veure arrebossada
ab el mantell estrellat
sa hermosura sobirana.

143

La gent del món escarnia l'Amic
d'ençà que l'havia l'amor trastocat:
l'Amic lleial reprenia la gent
perquè no estimava lo seu Estimat.

145

Cantava l'Amat i deia
ab cantar molt amorós:
— Jo endrecí los meus apostols

per ensenyar mes llaors,
i els enemics de ma gloria
los feren passar per boigs,
els perculdiren ab vergues,
els ficaren en presó,
carregant-los de manilles,
de manilles i grillons.
Perxó a mos amics envio
que plorin ma deshonor,
i ses llagrimes amargues
són mudes de mes amors.

147

L'Amat a l'Amic
li pren la paraula.
No podent parlar
a qui tant aimava,
no troba consol
sinó en sa mirada.

151

Són de l'Amat les honres i nobleses
el tresor de l'Amic i ses riqueses.
El tresor de l'Amat són els torments,
les llagrimes i plors i llanguiments
que passa l'Aimador
ferit per la sageta de l'amor.

152

S'es fet un gran exercit:
tot ell es d'aimadors,
bandera que han alçada
pintada hi es l'amor,
ses llagues a les vores,
al mig el Salvador.
Ningú posen en llista
que sia sense amor
perquè l'amor que ls guia
no hi prenga deshonor.

154

Per sobres de pensaments
un jorn l'Amic s'entristia.
L'Amat se posà a cantar
per veure si l sentiria.
L'Amic tot se n'alegrà
tant bon punt el cant sentia.
Al veure alegre l'Amic,
après la gent escatia
què li donà més amor,
la tristesa o l'alegria.

163

En la presó de l'amor
presoner l'Amic estava:
perquè no n pogués fugir

el desig l'encadenava,
i era son alt pensament
l'escarceller que l guardava,
l'anyorament el punyia,
lo record l'esperonava,
més l'esperança del cel
en sos dòls l'aconhortava.
Estant a punt de morir
l'Estimat se li mostrava,
i a la claror de sos ulls
l'Amic se reviscolava.

165

L'Amat a l'Amic un dia
demanà-li: — Què es amor? —
Son Amic li responia:
— Es bulliment de fervor.

Es la ditxosa punyida
que mata a l'enamorat
quan sent cantar en la vida
les belleses de l'Amat.

167

El foc de l'amor,
si voleu vosaltres,
a mon cor veniu
a encendre les llanties;
veniu a mos ulls,

si voleu de l'aigua:
trobareu-hi prou
dues fonts de llagrimes;
si cançons voleu,
cançons i corrandes,
a dintre mon front
n'hi ha una niuada.

169

El bon Amic de sos ulls
les llagrimes aixugava
que per son Amat diví
de nit i dia plorava.
Més l'Estimat el reptà
perquè ls signes s'esborrava
ab que l dolç mal de l'amor
a altres homens comanava.

171

— Dignes, ximple: tens diners?
— Tinc — respon — al meu Amat.
— Tens vilatges en la terra?
Tens illes dintre la mar?
— Tinc amors i fantasies,
plors i penes i treballs,
que valen, sent per qui estimo,
més que imperis i regnats.

173

— Dignes, beneit aimador,
qui n sab més del ver amor,
qui n té goig o qui n té pena?
— Qui per tots dos no ha passat,
de l'amor de l'Estimat
no n sab ni com s'anomena.

175

— ¿Per què excuses a l'Amor
quan martiritza ton cor
i atormenta la teva ànima?
— Perquè augmenta ab sos flagells
de la corona ls joiells
que espero en la gloria santa.

176

A son dolç Amat l'Amic se planyia
perquè l feia tant patir per amor.
L'Amat s'excusà doblant sa agonía,
sa pena i treballs, llagrimas i plors.

180

Per una gran ciutat l'Amic anava
i un home demanava
ab qui pogués parlar de son Amat.
Li mostraren un pobre espellicat

que dia i nit plorava
cercant un aimador
ab qui pogués parlar del sant Amor.

181

L'Amic estava en sí mateix pensivol.
¿Doncs com podrien començar ses penes
de l'Amat del seu cor en l'hermosura,
font dels goigs i delícies de la Gloria?
I es recorda del sol, que, sent altíssim,
fa patir i plorar als malaltiços
ulls que de fit a fit mirar-lo gosen.

190

Per plaer l'Amic moria
i per llanguiment vivia,
i el plaer i el dolor
duien ensems a son cor
el remei ab la ferida,
dant-li la mort i la vida.

191

L'Amic a son Estimat
voldria oblidar una hora
per tenir algun repòs
en el debat que li dóna.
Més perquè l'oblidament
encara més greu li fóra,

son esperit se refà
i de la creu s'aconhorta,
i alça de nou vers l'Amat
enteniment i memoria.

200

Eclipse hi hagué en el cel
i foscó sobre la terra:
més foscó tenia un jorn
l'Amic en l'ànima seva
quan per ses culpes n'isqué
el sol que tant l'assoleia.
L'ausència de l'Estimat
deixà apagada en sa pensa
aquella llum que es ressol
de la claror que l rodeja
quan en visió celestial
els aimadors enlluerna.

201

L'Amor voltava a l'Amic
i entrà dins son cor un dia,
i l'Amic li demanà
per què a hostatjar-s'hi venia.
— Vinguí a hostatjar-me en ton cor —
l'Amor dolça responia —
per vèncer tos enemics
en ta darrera agonia.

202

Quan de son Amat
l'Amic s'oblidava,
la divina amor
estava malalta.
L'amorós amic
ne malaltejava,
més per tot remei
l'Amat li regala
llanguiments i afronts,
martiris i llagrimas.

204

Pensant l'Amic en l'Amor,
ho volgué provar un dia
si sens pensar en l'Amat
en son cor s'hi sostindria.
Lo plor fugí de sos ulls,
i de son cor l'alegria,
i anà dient als passants,
de temor que s moriria:
— Haurieu vista l'Amor?
Sabeu on la trobaria?

210

Demanaren a l'Amic
si l seu Amat, que es tant ric,
de res tenia fretura.

— Sí, — respongué, — d'aimadors
i lloadors
de sa divina hermosura.

211

L'Amat vergassejava ab vims d'amor
de son Amic el cor,
per l'arbre fer-li amar ont els cullia,
l'arbre sant de la Creu,
aon morí clavat peu sobre peu
sols per salvar als que perduts havia.

217

Grans renyines hi han hagudes
entre l'Amic i l'Amor:
dels turments que ella li dava
l'Amic estava queixós.
De l'Estimat al judici
se presentaren els dos,
i a l'Amic eix castigava
donant-li penes majors,
i, en premi de les passades,
multiplicant-li l'amor.

219

Són els veïns de l'Amic
de l'Amat les boniqueses;
són els veïns de l'Amat
sos pensaments i ses penes,

que atia de grat l'Amic
del foc d'amor com a llenya.

220

Per veure bé a Jesucrist
la voluntat sobreixida
de l'arbre sant de l'amor
sen vol pujar a la cima.
Ja ho diu a l'enteniment
si vol fer-li companyia.
De pujar l'enteniment
a la memoria convida,
i a veure pugen tots tres
aquella cara divina.

221

L'Amic una matinada
se vegé sens voluntat:
cap aon prengué volada,
sinó vers son Estimat?

Aquest la féu presonera,
més de l'Aimador al pit,
perquè d'aquesta manera
fos més amat i servit.

222

L'AMIC

— No s'afiguri mon Estimat

que ab algun altre partesc l'amor:
tinc un sol cor:
sencer li he dat.

L'AMAT

—No s'afiguri lo meu Amant
que sols ne vulla son cor d'amic:
altres m'estimen ab cor més ric,
altres me tenen amor més gran.

223

— Estimadíssim Amat, —
un dia l'Amic li deia, —
que acostumàreu mos ulls
a mirar vostres belleses,
i a sentir vostres llaors
avesàreu mes orelles,
vós a vostres pensaments
acostumàreu ma pensa,
a les llagrimes mos ulls,
mon cor als neguits i penes.
— Si tu no hi estessis fet, —
l'Amor diví li replica, —
no fóra ton nom escrit
en el llibre de la vida
com una estrella en mon cel,
al cel de l'ànima mia.

224

Les nobles boniqueses de l'Amat
en el cor de l'Amic totes s'apleguen,
i els pensaments ses ales hi despleguen,
i ses dolces amors la voluntat.

224

En el cor de l'Amic
s'ajunten de l'Amat les boniqueses,
més ai! també hi fan cap les arideses,
els pensaments, la pena i l'afadig.
A pendre l vol sos pensaments per l'aire
i a créixer gaire gaire
sa pena i desconhort,
l'Amic seria aniquilat i mort.

225

En l'hostal de son Amic
l'Estimat prengué posada:
féu-li llit de pensaments,
de gemecs, sospirs i llagrimes.
Bé li pagà l'Estimat
ab un feix de recordances.

226

De l'Amic en la pensa amorosa
l'Amor barreja plaers i treballs;

els plaers de l'amor se queixaren
i un jorn l'acusaren
davant de l'Amat.

L'Estimat, en judici inefable,
els gustos destria dels agre turments,
més així que les penes finiren,
ab elles moriren
els dolços plaers.

227

¿Sabeu quins són els signes,
els signes de l'amor
ab que l'Amat segella
sos pobres aimadors?
Al començar, grans penes;
a mig camí, grans plors,
i a l'ultim del viatge
calamitats i mort.
Aqueixos són els signes,
els signes de l'Amor:
qui ab alegria ls porta
ja s pot dir aimador.

229

L'Amor es mar desfeta — d'onades i de vents,
que no té port ni riba — pels pobres bastiments;
més quan l'Amic naufraga — s'acaben sos turments
i de la gloria eterna — comença ls compliments.

234

L'Amic s'adormí,
l'Amor se morí:
son foc no tenia — llenyam de què viure.
Quan se deixondà
se reviscolà
en els pensaments — que a l'Amat va escriure.

234

L'Amic un jorn s'adormí
i el seu amor se morí,
puix res li restà — de lo que vivia.
Quan l'Amic se deixondà
l'Amor se reviscolà
ab els pensaments — que a l'Amat envia.

237

— Dignes, beneit: tu vols ser lliure?
— Sí, més sirvent de mon Amat.
— En cativeri, doncs, vols viure?
— Sí, en cativeri, sens rescat,
de plors, treballs i malanances
sols per servir la seva amor,
que per cantar ses alabances
me féu present d'una arpa d'or.

238

D'amor plorava l'Amic

i del torment se planyia;
cridava a son Estimat
per veure si l goriria.
Tantost l'Estimat l'oí
féu-li dolça companyia.
Com més ell se li acostava,
més el torment li creixia;
com més li anava creixent
l'amorosa malaltia,
més dolçament l'Estimat
de ses langors el goria.

239

Malalta estava l'Amor
i el bon Amic la metjava
de paciència ab remeis,
de submissió i confiança.
S'emmalaltia l'Amic
tantost l'Amor se curava,
i el goria l'Estimat
de ses virtuts ab el balsem,
de sa gloria ab el record
i ab la claror de sa cara.

240

A l'Amic digué l'Amat:
— Què es soledat?
— Soledat es companyia
de Jesús i de Maria.

242

L'Amat llibertà l'Amor,
la seva Amor tant volguda,
dant carta blanca a tothom
de pendre-n sense mesura.
Més ai!, més ai!, que l'amor
troba apenes qui la vulla
i per los camins del món
sempre va a planta perduda.
Per això plora l'Amic
i son plor se perpetua,
en gran deshonra veient
la seva amor tant volguda,
que així convida a tothom
a ses divines altures:
— Habito en el lloc més alt,
lo humil mon cor no rebutja,
me dono a tots de bon grat:
qui no m voldrà no té excusa.

243

En el cor de son amic
l'Amor aixís que hi entrà,
perquè sol hi pogués viure,
totes les coses matà.
L'Amic i tot se moria,
però la mort s'aturà
al veure que li revenen
records de son sobirà.

243

De l'Amic en el cor
destruïa l'Amor
totes les coses,
per viure a pler dins ell
i après de son castell
tancar les portes.

An ell l'hauria mort,
més li vingué l record
d'Aquell que anyora,
i la mort s'ha aturat:
ab qui pensa en l'Amat
la mort no gosa.

245

— Vols morir? — li demanen. — Sí, — respon; —
vull morir als platxeris d'aquest món
i als pensaments de l'home corromput.
En son cor negre, oblidadiç i ingrát,
jo no hi vull ser volgut,
puix ai! no hi es volgut mon Estimat.

246

— Si tu dius la veritat, —
a l'Amic deien un dia, —
viuras ab pena i torment,
moriras ab ignominia.

— De tal manera, — ell respon, —
que si jo digués mentida,
seré servit per les gents
dels honors en la cadira
i lloat pels enemics
de l'Estimat de ma vida.

248

L'Estimat ensementa
de son Amic el cor
com si fos una airola
de diverses llevors.
Les llevors treien fulles,
les fulles treien flors,
més de totes les granes
n'eixia un fruit tot sol.

Ara n'hi ha que diuen
si d'aquell fruit hermós
ne sortiran per grana
diferentes llevors.

248?

L'Amat a l'Amic — un hort li comprava
on criar pogués — ses dolces amors;
ab cinc rierons — de sang el regava
sortits de sos peus, — de ses mans i cor.

Aquell hort humil — ufana prenia

a pler abeurat — ab eixes regors
que hi daven a raigs — de nit i de dia,
fent-ne un bell jardí — floridet i hermós.

En mig del verger — un arbre plantava
que s'cobrí de fruit — après que de flors,
i ab aqueixos fruits — tots els mals curava,
els de l'esperit, — i après els del cos.

249

Sobre l'Amor està molt alt l'Amat,
sota l'Amor està molt baix l'Amic,
més, entremig dels dos, ab llaç bonic,
ella junyeix l'Amic a l'Estimat.

250

De l'Amor a la dreta està l'Amat,
l'Amic a la sinistra,
i, si l'Amic no passa per l'Amor,
a l'Estimat no arriba.

Al davant de l'Amor està l'Amat,
l'Amic li està darrera,
i no pot arribar ont es l'Amor
si l'Estimat no li obre la portella.

251

L'Enamorat se vesti

de l'Amat ab la llureia
perquè fos son companyó
un dia en la gloria eterna.
La llureia de l'Amic
a l'Amat venia estreta,
i, d'aigua i sang que suà,
desde aquell jorn purpureja.
L'Amic, que fins allavors
vestí de color de perla,
demanava a son Rubí
la vestidura vermella.

263

Va l'Amic de poble en poble
tot demanant caritat
als servidors que l'estimen
per recordar-los l'Amat.
Als que li donen almoina
va dient: — Déu vos ho pac, —
i als que li tanquen la porta
encara ho diu més de grat,
que són pobresa i paciència
les amigues de l'Amat.

266

L'Amat a l'Amic nodria,
lo nodria per l'amor,
l'estimació li ensenyava
l'idioma dels aimadors;

més la paciència li deia
que suportés sos dolors
per Aquell que ls suportava
fins al Calvari i la mort.

270

L'Amic edificava
una gentil ciutat
ont acabar la vida
pogués ab l'Estimat.
Els carrers i les places
eren de pietat;
el mur, de fortalesa;
les torres, de bondat;
les portes, d'esperança,
de fe i de caritat;
la taula, d'abstinència;
el llit, de castedat;
d'amor era l llenguatge
que en ella era parlat
perquè per totes bandes
regnés el seu Amat.

271

En la font de l'Amat l'Amic bevia
i embriagà-s d'amor.
Li n demanà la causa a altre aimador:
— Es aqueixa la font — li responia —
aont ens renta l'Estimat diví,

i en ella nos convida
de beure ab dolls de perdurable vida
la sobirana amor que no té fi.

276

— La saviesa, digues, on comença?
— En fe i en devoció,
que escala són per on puja la pensa,
com de graó en graó,
de l'Estimat a l'alta coneixença.
— Més d'aqueixes virtuts, ont es la mina?
— N'es la mina i la font mon Estimat,
sa llum la fe illumina,
la devoció s'escalfa ab sa doctrina
i s'encén ab sa amor la caritat.

284

— Puix n'ets catiu, diries què es amor?
— Es un angel del cel, — diu l'Aimador; —
a qui de ses cadenes es cobert,
la llibertat li dóna;
a aquell qui està llibert,
el lliga i empresona.

285

L'Amat a l'Amic li crida,
i eix, somrient, li respon:
— ¿Què us plau, oh Estimat dolcíssim,

rosa-mèl del meu consol,
daurat somni de mos somnis,
escriu dels meus records,
estel de mes esperances,
de mes alegries font,
principi de mos principis,
dolça amor de mos amors?

287

L'embriac d'amor
a veus altes deia:
— Lo foc dóna escalf,
dóna escalf i alegra,
i s'arbora amunt
ab gran lleugeresa.

Aixís l'amor fa
tres coses plegades:
alegra los cors,
alegra i escalfa,
i sels ne du al cel
muntats en ses ales.

288

— Què es el món? — li demanaren
a l'Amic enamorat.
— Aquest món es un gran llibre
on qui l'haja estudiat
sab llegir en cada plana

lo nom de mon Estimat.
— I ton Estimat s'hi troba?
— Sí, — respon l'Enamorat, —
com l'escriptor en el llibre,
lo poeta en son dictat,
aqueixa divina fruita
que es sortida de son cap.

290

— Amic enamorat,
¿entre tu i ton Amat
alguna proporció se troba escrita?
— Diga-ho al primer cel blau i florit
que va rodant ab moviment finit
quant de l'Amat la força es infinita.
Més si natura ls té allunyats d'arrel,
els fa avenir l'Amat diví a son lloure,
i, segons es sa voluntat de moure,
tals les rodades són del primer cel.

294

El ser de mon Amat es infinit,
es raig que en totes coses irradia,
es com el sol que l'Univers du al pit:
si retrau la claror, per tot es nit,
més si la difundeix, per tot es dia.

300

L'Amic mirava l'iris:

semblà-li que tenia tres colors,
de galdirons, de roses i de lliris
formant un mateix arc de resplendors.
— I això que en una imatge ns enlluerna, —
deia, — no ho té la veritat eterna?

315

Quan més estretes són i més asproses
les vies que encaminen a l'Amat,
tant les amors són amples i espaïoses
per qui viu de Jesús enamorat.

Quan les amors són miseres i estretes,
més ample i espaïós es el camí,
com són roses del cel les amoretes:
les espines crudels deixen aquí.

326

Entre plaers i treballs
el llit de l'Amic estava:
s'adormia ab els plaers
i ab els dòls se desvetllava.
No sabrieu quin dels dos
més a son llit s'acostava?

328

Un dia l'Amic
en la mort pensava,

i en tingué gran por,
por i esgarrifança;
més se recordà
que en la ciutat santa
la mort i l'amor
són portal i entrada.

332

Perdé l'Amic una joia,
de son cor la més aimada,
i, melancolic i trist,
de nit i jorn la cercava,
fins que li diu l'Estimat:
—¿Quina cosa es de més valua:
aqueixa joia perduda
o la paciència trobada?

349?

L'Amic està enamorat,
i, no trobant a qui busca,
de sa fantasia a dins
sen vol fer una pintura.
Ab pinzell savi prenent
una bellesa a quiscuna,
de les coses temporals
a les de l'ànima puja
i adora a son Estimat
en totes les criatures.

360

— Dignes, Amic: qui té més gran amor:
aquell qui d'amor viu o aquell qui en mor?
— Aquell que n mor, — respon l'Amic lleial, —
puix ja no hi pot haver amor més alt.

360

— En qui es més amor, —
un home li diu, —
en l'amic que n viu
o en l'amic que n mor?

— En qui en mor, — contesta
l'aimador corprès; —
de les amors es
la més gran aquesta.

365

— On mor
l'amor? —
a l'Amic deien un dia.
L'Amic respon:
— En els plaers d'aquest món
i en els de l'altre se cria. —

366

— Dignes, catiu d'amor:

què es aquest mon traïdor? —

Respon l'Enamorat:

— Presó dels aimadors de mon Amat.

* *

Poder de l'Estimat qui t vol midar
assaja ab el no-res contar la nombra,
més tu mesures el no-res i el mides
quan traus de son abisme alguna cosa.

*

— Amic, tu, que tant estimes,
no m diries què es amor?

— Amor es mort de qui viu
i vida d'aquell qui mor;
es en el jorn alegria,
dolça tristesa en la mort,
anyorança en el viatge,
felicitat en el port.

*

A l'Aimador li digueren:

— Per tu es de dia o de nit?

— Mèl i fel mal barrejades
la meva amor es per mi.

Bé us ho diuen prou mes llagrimas,

* No hem sabut trobar aquestes gloses verdaguerines a
quins versicles den Ramon Llull poden correspondre.

mes llagrimas i sospirs,
que l dia que tant anyoro
encara no m'ha sortit.
Més l'amor me fa de guia
de l'Amat per el camí:
m'acosto cap a la patria
on mai més serà de nit.

*

— Com el cor enamorat
s'orienta envers l'Amat?
— Tal com el mira
lo girassol,
lo cor se gira
per veure l sol.
— Doncs, per què l'home, ingratissim,
no s gira a veure l'Altissim?
— Perquè l pecat es-li nit
a qui del sol ha fugit.
Tal com el mira
lo girassol,
l'ànima s gira
per veure l sol.

*

— Dignes, Amic: què són tes penes,
tribulacions, plors i treballs?
L'Amic respon: — Són alegries
de l'Aimador i de l'Amat,

puix tots fan créixer l'amor santa
com ab la llenya l fogaró,
i l'esperit, ab llur cullita,
de merits **grans** es guanyador.

De Santa Creu a la fira
va a firar-se l'Aimador:
per una estona de penes
ne dóna dues d'amors;
ven un dia d'alegries
per comprà una hora de plors.
Dels esmersos de la compra
l'Estimat n'es pagador:
multiplica sa alegria,
sa alegria i ses amors.

— Trobes el món amable?
— Sí, — respongué, — com joia que llueix
de l'argenter per obra inestimable
la nit pel dia hermós que la segueix.

Un dia, a punta d'alba,
a passejar sortia l'Aimador,
i, al veure l sol que eixia,
com un aucell entona eixa cançó:

Del llit cast de l'aurora
isqué mon Estimat en aquest món:
qui en Ella pensa màcula,
considera tenebres en el sol.

* *

Ab vestidures blanques i vermelles
mostrà-s l'Amat al seu Amic del cor.
L'acompanyà a un jardí ple de roselles,
on: — Cull-nos, — diuen elles. —
Aquest verger es el verger d'amor.

El reguen quatre rius de verda riba,
de clares aigues, de suau remor.
Entre ells oneja, de verdor cativa,
la mar, que l'aigua viva
reb de la font sagrada de l'Amor.

L'Amic s'enfonza en la maror sens mida,
més tant mateix de naufragar té por.
— No es com les altres mars, — l'Amat li crida; —
lo dolç port de la vida
es al bell fons del pèlac de l'amor.

*

L'Amic anava a l'escola,
a l'escola de l'Amat,

* *Somni de Sant Joan*, pag. 81. — Nota de l'autor.

qui desde sa petitesa
l'encaminava a estimar.
La fe l'ensenyava a creure,
la confiança a esperar,
l'amor a tenir paciència,
la compassió a perdonar.
Aixís creixia i creixia:
quan va ser més espigat,
tothom i totes les coses
l'ensenyaven d'estimar.

A l'Estimat li demanaren
les calitats de l'Aimador:
— Mon aimador es ric i pobre,
es aturat i coratjós,
es esverat i ensems pensivol,
ple d'alegria i de tristor,
i cada dia, matí i vespre,
està patint de mal d'amor.

L'amor de la terra un dia
troba l'amor de Jesús:
prou volia fer-li cara,
més s'esvaní com el fum.
Se n'extranyaren els homens
no volent creure sos ulls,
més l'Amic els ho esbrinava:

— ¿Com se n'extranya ningú
de que s fonguin les tenebres
en presencia de la llum?

*

— Qui es el teu Estimat? —
li demanaren un dia. —
— Mon Estimat es aquell
que m fa estimar i m'estima,
que fa plorar i patir
i dóna dol i ignominia,
aquell que l'amarga mort
fa més dolça que la vida,
els escarnis que l'honor,
els sospirs que l'alegria.

*

L'Amic anava a altes veus
cridant per ciutats i pobles:
— El nom de mon Estimat
es d'amor font abundosa:
si en ella beguessin tots
partida l'Amor no fóra,
com no ho es del sol la llum
ab que la terra s corona.
¡Ai d'aquell qui de son cor
trenca l'urna preciosa,
que una urna feta bocins
tant sols per llençar es bona!

Vingueren a veure l'Amic, que dormia,
l'Amat i l'Amor un mig-dia de Maig;
l'Estimat el crida, l'Amor el desperta,
l'Amic obeeix l'Amor inflamada,
i, obrint ses parpelles, respon a l'Amat.

Entra l'Amic en el verger d'amor
i veu-hi un bell lliri
que l sol de Maig, ab bés escalfador,
acaba d'esbandir-hi.

El lliri blanc de son Amat divi
li apar l'imatge hermosa,
hermosa com la reina del jardí
que es més enllà desclosa.

— Com la rosa gentil entre les flors, —
enamorat exclama, —
gallardeja entre tots els aimadors
Aquell que mon cor ama.